

Бібліотека Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Тернистими шляхами гранослова

*до 130 річчя від дня народження
Максима Рильського (1895-1964)*

Віртуальну виставку
підготувала
бібліотекар ч/з № 1
Алла Любарець
Кількість джерел : 60

2025

**Максим
Рильський
1895 - 1964**

Перші ази читання й
письма дав батько. У
с.Романівка батько
заснував школу для
селян і був там
викладачем.
"Гордість переповнює
серце при думці, що я
син того Тадея" –
напише Максим про
батька.

Тадея і Максим Рильський та
Богдан і Антоній у
с. Романівці, 1900 р.

Народився у Києві в
сім'ї Тадея
Розеславовича,
відомого етнографа та
Меланії Федорівни,
простої, щирої жінки.
Ім'я вибирав батько з
друзями, назвали в
честь улюбленого
героя Максима
Залізняка.

В сім'ї було 3 сини –
Іван, Богдан і Максим.

Найвищого творчого
розвитку М. Рильський досяг
у 1920-х рр., у так званий
неокласичний період. Збірки
«Синя далечина» (1922),
«Крізь бурю й сніг» (1925),
«Тринадцята весна» (1926),
«Де сходяться дороги»
(1929), «Гомін і відгомін»
(1929) засвідчили розквіт
самобутнього таланту поета.

Рильський - перекладач

Йому належать переклади багатьох шедеврів французької, німецької, польської, російської літератури.

1908 р. він вступив до приватної Київської гімназії В. Науменка і здобув там глибоку гуманітарну освіту. З 1915 р. М. Рильський навчався в Київському університеті – спочатку на медичному, а потім на історико-філологічному факультеті. Революція та громадянська війна не дали змоги закінчити освіту, і М. Рильський змушений був переїхати на село, де вчителював до осені 1923 р.

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ З ДРУЖИНОЮ. ІРПІНЬ, 1946 р.

У 1943 р. М. Рильський був обраний дійсним членом Академії наук УРСР, а у 1958 р. – академіком АН СРСР, очолював Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, залишивши критичні та наукові праці з мовознавства, літературознавства і фольклористики.

Праця завжди йому приносила насолоду

Рильський Б. Мандрівка в молодість батька / Богдан Рильський. - Вид. 2-ге, допов. - Київ : Київ. правда, 2004. - 142, [1] с.

Ця книжка - синівські спогади про батька - славетного українського поета-класика Максима Рильського, про рідних та близьких йому людей, які жили в складну й драматичну епоху 30-60-х років ХХ століття.

З трудів і днів Максима Рильського : [вірші, поеми, пер., спогади, док.] / [упоряд.: Гальченко С. А. та ін.] - Київ : А. С. К., 2009. - 655 с.

До даного видання включено вибрану лірику та поетичні переклади М. Рильського, біографічні матеріали, маловідомі спогади про поета. Враховуючи інтерес дослідників творчості М. Рильського до матеріалів біографічного характеру, публікується слідча справа 1931 р., коли поета було ув'язнено до Лук'янівської тюрми в м. Києві, уривки спогадів Ю. Клена й поетичне "Послання", стаття Є. Маланюка. Про це йдеться також у новелі "Поет народу" у О. Довженка.

Творчий портрет Максима Рильського на тлі української літератури ХХ століття : матеріали та тези доп. наук.-теорет. конф., присвяч. 110-річчю від дня народж. М. Т. Рильського / [за ред.: Л. І. Бондарчук, Г. Д. Левченко]. - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. - 203 с.

У статтях розглядається творча постать М. Рильського у різних аспектах: відомі та маловідомі твори поета, пов'язаність його зі стильовими тенденціями літературної епохи, культурний і міжнародний контекст творчості, М. Рильський і Житомирщина, особливості викладання поетичної спадщини на уроках літератури і мови, перекладацька діяльність тощо.

Зеров М. Українське письменство / Микола Зеров ; упоряд. Микола Сулима. - Київ : Основи, 2003. - 1300, [1] с.

У виданні зібрано більшу частину праць із літературознавства та історії нашого письменства, що вийшли з-під пера Миколи Зерова - видатного українського вченого, поета і перекладача, чий творчий доробок залишиться дорогоцінним уламком храму української культури.

Сто великих українців / [кол. авт.: Н. В. Астапенко та ін.]. - Київ : Арій, 2011. - 495 с. - (Сто великих).

До книги увійшло 100 коротких біографічних нарисів, історичних портретів видатних наших земляків: мислителів, письменників, учених, митців, громадських, релігійних, політичних діячів, чиїми зусиллями впродовж віків творилася українська культура, формувався світогляд української нації.

Шаров І. Сто видатних імен України / Ігор Шаров. - Київ : Альтернативи, 1999. - 502, [1] с.

Видання подає матеріал про відомі постаті України, що своїми подвигами й ділами прославили українську землю.

Розстріляне Відродження : [хрестоматія] / [упоряд.: Ю. І. Хізова, В. В. Щоголева]. - Харків : Торсінг плюс, 2008. - 605 с. - (Іду на урок).

Книга містить інформацію про окремих діячів періоду "Розстріляного Відродження". Та може бути корисною для всіх бажаючих, хто хоче доторкнутися до однієї з найтрагічніших сторінок в історії української культури.

Історія української літератури : у 2-х т. / [редкол.: І. О. Дзеверін та ін.]. - Київ : Наук. думка, 1987 - 1988.

Т. 2 : Радянська література / [кол. авт. Л. М. Новиченко та ін.]. - 1988. - 741, [1] с.

У книзі висвітлено історичний шлях української літератури. Паралельно з оглядовими розділами, присвяченими аналізу художнього процесу, широко представлені творчі портрети відомих українських письменників.

Єфремов С. Історія українського письменства / Сергій Єфремов. - Київ : Femina, 1995. - 685, [1] с.

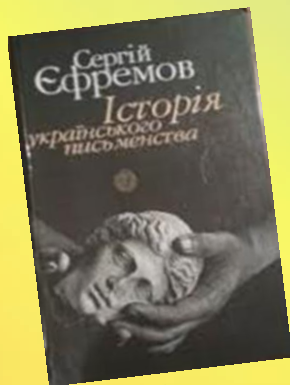
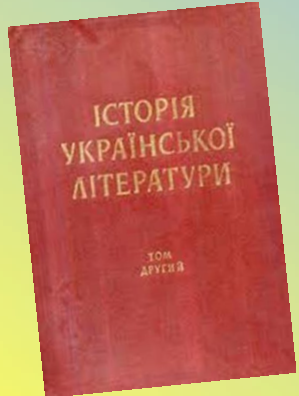
Видання охоплює український літературний процес від давнини до 20-х років ХХ століття. Науковий метод у ній позначений виразною індивідуальністю і точністю фахових характеристик. Застосувавши соціологічний принцип у прочитанні літературних явищ, С. Єфремов створив наукову номенклатуру українського письменства.

Білоцерківець Н. Г. Літературно-меморіальний музей Максима Рильського в Києві : корот. путівник / Н. Г. Білоцерківець, Л. В. Таран. - Київ : Реклама, 1984. - 44, [3] с.

Путівник знайомить з експозиціями музею відомого українського поета Максима Рильського.

Незабутній Максим Рильський : спогади / [упоряд., вступ. слово, прим. Григорія Донця, Миколи Нагнибіді]. - Київ : Дніпро, 1968. - 430, [1] с.

Спогадами про видатного поета діляться люди, які близько знали його в житті і творчій праці, дружили з ним чи зустрічалися багато разів на різних форумах, з'їздах, під час відпочинку чи вдома. Цей збірник має розповісти читачеві про М. Рильського як поета, людину і громадського діяча.

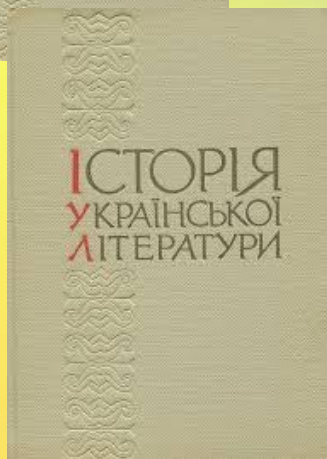
Історія української літератури : у 8-ми т. / редкол.: Б. С. Буряк [та ін.]. - Київ : Наук. думка, 1967 - 1971.

Т. 7 : Література періоду завершення будівництва соціалізму та Великої Вітчизняної війни (1933 - 1945) / Б. С. Буряк [та ін.] ; відп. ред. Б. С. Буряк. - 1971. - 400, [2] с.

Т. 8 : Література післявоєнного часу (1946 - 1967 рр.) / Д. Т. Вакуленко [та ін.] ; відп. ред. Л. М. Новиченко. - 1971. - 571, [3] с.

Українська література у ці часи розвивалася як складова частина багатонаціональної радянської літератури, вона несла іншим народам гуманістичні ідеали, розповідала правду про перше в світі соціалістичне суспільство. За воєнний період вона зазнала відчутних втрат, але на місце тих, що полягли на полі бою, прийшла талановита літературна молодь, творчість якої починалася на війні. Українська література вступала у новий період своєї історії.

У восьмому томі підводиться головний підсумок півстолітнього шляху української радянської літератури. Всі ці роки, від дня свого народження, вона щиро й самовіддано служила народові, справі суспільного і духовного життя. В цьому служінні, яке є єдиною гідною передового письменства метою, вона зростала ідейно й художньо, знаходила хвилюючу височінь і повноту людського самовияву, вдосконалювалась і розквітала як велике, барвисте мистецтво слова.

Іванова І. Б. Українська література : навч. посіб. / І. Б. Іванова, С. В. Клімова. - Харків : Стеценко І. І., 2010. - 287 с.

Посібник складено відповідно до дисципліни «Українська література» для вищих навчальних закладів.

Усі українські письменники : [довідник] / упоряд.: Ю. В. Хізова, В. В. Щоголева. - Харків : Торсінг, 2005. - 383, [1] с. - (Іду на урок).

Довідник містить відомості про багатьох українських письменників, твори яких вивчають у старших класах. Стисла довідка про кожного автора включає основні відомості про творчість і життя, коротку характеристику творів. Довідник включає також словник літературознавчих термінів і понять.

Солод Ю. Українська література : конспект / Юлія Солод. - Київ : Козаки, 1996. - 378 с. - (Бібліотека школяра та абітурієнта).

Видання побудоване за принципом характеристики окремих визначальних постатей, їх внеску в літературний процес своєї доби, спрямоване на осмислення особливостей усього українського літературного процесу та окремих творів, поняття про творчий метод та індивідуальний стиль письменника.

Кодлюк Я. Розповіді про письменників : посіб. для вчителя початк. кл. / Ярослава Кодлюк, Галина Одинцова. - вид. 3-тє - Тернопіль : Підруч. & посіб., 2001. - 118, [1] с.

Посібник знайомить з життєвим і творчим шляхом відомих українських поетів і прозаїків. У ньому наводяться цікаві факти, пов'язані з особистим життям майстрів слова та основними віхами їхньої письменницької діяльності.

Білоус П. Давнє і недавнє : ст. про укр. літ. / П. Білоус. - Житомир : Євенок О. О., 2019. - 384 с.

Пропонований збірник літературознавчих студій - це багаторічне дослідження автора про українську літературу.

Петровський В. В. Історія України. Заборонені кохання : правда, яка шокує : особистості : долі : почуття / Петровський В. В., Семененко В. І. - Київ : Школа, 2010. - 427, [2] с.

Говорячи про історію, ми говоримо про особистості. Тож зрозуміти, що являє собою особистість, означає глибше осягнути історичний процес. І цим, зумовлено задум цієї книги, головним підґрунтям якої стали архіви, спогади, щоденники. З них читач і дізнається про радощі, щастя, біль кохання, муки ревнощів, розлучень і втрат людей, які нерозривно пов'язані з нашою історією.

Бібліотечна Житомирщина: історія і сучасність : зб. матеріалів обл. наук.-практ. конф. / [уклад.: В. А. Пивоваров, В. Н. Козлова, Н. В. Карпюк]. - Житомир : Полісся, 2006. - 181, [2] с.

У збірнику висвітлюються питання історії, шляхи та перспективи розвитку бібліотек, а також особливості діяльності окремих відділів обласної бібліотеки, їхня інноваційна місія на шляху до інформаційного суспільства

Ткачук М. Українська література ХХ століття : монографія / Микола Ткачук. - Тернопіль : Медобори, 2014. - 607 с.

Досліджено художню своєрідність українського письменства ХХ століття у портретах і розвідках. Простежено головні закономірності літературного процесу, провідні тенденції в образній системі, в галузі проблем і жанрів, висвітлено естетичні шукання митців слова, їхнє новаторство, стильове розмаїття, наративну стратегію, інтертекстуальне поле творів митців, місце їх в світовому письменстві.

Мовчан Р. Український модернізм 1920-х: портрет в історичному інтер'єрі / Раїса Мовчан. - Київ : Стилос, 2008. - 541

с. У монографії досліджується літературний модернізм 1920-х років як історичний та естетичний феномен, відомий в інтелектуальній історії України під назвою “червоний ренесанс”, а також як репрезентант національної моделі цивілізаційного європейського явища, своєрідний естетичний код модерності української нації в усьому ХХ ст.

Лецькін М. Іван Огієнко (митрополит Іларіон) у гроні сучасників-шевченкознавців : монографія / Михайло Лецькін. - Житомир : Волинь, 2014. - 299 с.

Ця книга є спробою систематизації відомостей про деяких українських літераторів ХХ ст. (письменників, критиків-літературознавців, фольклористів-етнографів, видавців), що розробляли різні аспекти україністики, якою є шевченкознавство. У виданні висвітлюються стосунки Івана Івановича Огієнка з багатьма українськими літераторами.

Грабович Г. До історії української літератури : дослідж., есеї, полеміка / Григорій Грабович. - Київ : Критика, 2003. - 631 с.

У виданні зібрано наукові праці писані за часів протистояння між заідеологізованою “радянською наукою” та західною гуманітаристикою. Перевидаючи книжку, він доповнив її розвідкою “У пошуках великої літератури”, та статтями друкованими у часописі “Критика”. В одній з них, автор критично осмислює сучасний стан української літературознавчої науки.

Пультер С. Мої освітянські пошуки : роздуми педагога і методиста / Станіслав Пультер. - Житомир : Полісся, 2011. - 512, [7] с.

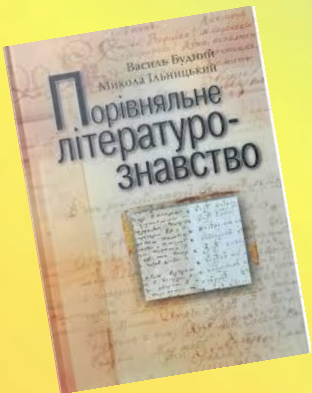
Видання містить газетні і журнальні статті автора, що опубліковані в різні роки. В яких розглядаються важливі проблеми викладання рідної мови і літератури. Статті і замітки присвячені актуальним питанням розвитку педагогіки та літературознавства.

Будний В. Порівняльне літературознавство : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Василь Будний, Микола Ільницький. - Київ : Києво-Могилянська акад., 2008. - 430 с.

Книга охоплює широкий діапазон понять, концепцій і методик класичної та сучасної компаративістики, які дають філологам надійні інструменти для поглибленого пізнання національного письменства в міжлітературних, типологічних, інтертекстуальних підходах, постколоніальних та імагологічних студій.

Жадань і задумів неспокій. З творчої спадщини Бориса Тена : вірші, пер., ст., листи, спогади / [ред. О. І. Никанорова]. - Київ : Рад. письменник, 1988. - 549, [1] с.

Дана праця присвячена життю і творчості Бориса Тена (1897-1983), видатного українського перекладача, лауреата премії ім. М. Рильського. До книжки увійшли неопубліковані поезії, переклади, статті та листи Б. Тена, а також - спогади про нього.

Історія української літератури ХХ - поч. ХХІ ст. : у 3-х т. : навч. посіб. / за ред. В. І. Кузьменка. - Київ : Академвидав, 2013-2014. - (Альма-матер).

Т. 1. - 2013. - 588 с.

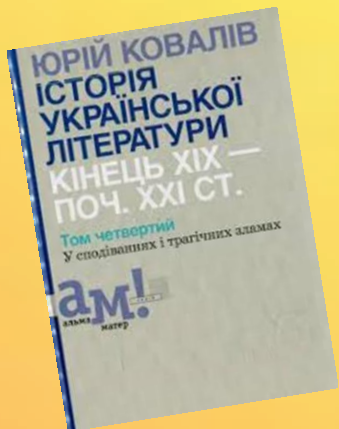
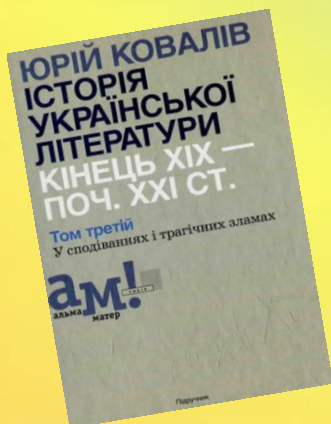
На порубіжжі ХІХ - ХХ ст. українська література, зазнаючи глибоких внутрішніх змін, сягнула вершин, якими зрівнялася з європейською. Та невдовзі внаслідок тоталітарного диктату зазнала жорстоких утисків і суттєвих деформацій. Саме на цьому драматичному періоді (10-40-ві роки ХХ ст.) зосереджений перший том навчального посібника, в якому розкрито традиції, новаторство і трагічні злами української літератури в контексті розвитку світової.

Ковалів Ю. Історія української літератури кінець ХІХ - поч. ХХІ ст. : у 10 т. : підручник / Юрій Ковалів. - Київ : Академія, 2013 - . - (Альма-матер).

Т. 3 : У сподіваннях і трагічних зламах. - 2014. - 472 с.

Т. 4 : У сподіваннях і трагічних зламах. - 2015. - 574 с.

Третій та четвертий томи розкривають літературний процес в Україні під час національно-визвольних змагань і драму "розстіляного відродження" в культурно-соціальному контексті 20-х років.

Поліський дивосвіт. Література рідного краю: Житомирщина : посіб.-хрестоматія в 2 ч. для учнів загальноосвіт. шк. і студентів гуманіт. від-нь серед. та вищ. учб. закл. - Житомир : [Полісся], 2000 - 2002.

Ч. I : Критичний огляд / [за ред. С. О. Пультера]. - 2000. - 543 с.

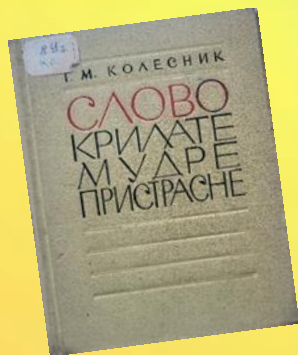
Матеріали посібника-хрестоматії складаються з двох частин: у першій частині поміщено критичні матеріали про письменників. У тринадцяти розділах і додатках подано літературно-критичні огляди про літературний процес і короткі біографічні відомості про життя і творчість письменників, що були пов'язані з Житомирщиною.

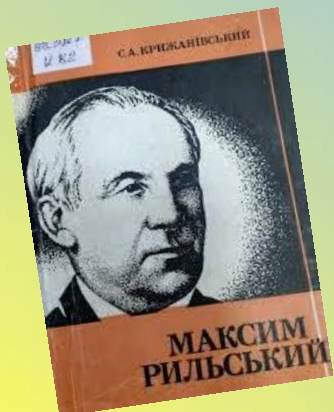
Колесник Г. М. Слово крилате, мудре, пристрасне. Лексична синоніміка поетичної мови М. Т. Рильського : [монографія] / Г. М. Колесник. - Київ : Наук. думка, 1965. - 221, [2] с.

Монографія присвячена вивченню лексичної синоніміки у творах поета М. Т. Рильського, дослідженню його синонімічної майстерності.

Бисикало С. Максим Рильський : літ. портр. / С. Бисикало. - Київ : Держ. вид-во худож. літ., 1958. - 97, [2] с. - (Літературний портрет).

Книга присвячена талановитому художнику слова, перекладачу, видатному вченому, публіцисту - М. Т. Рильському.

Крижанівський С. А. Максим Рильський : [монографія] / С. А. Крижанівський. - Київ : Вища шк., 1985. - 123, [2] с.

У монографії висвітлюється життєвий і творчий шлях, літературно-естетичні погляди М. Рильського. Особлива увага приділяється поетичній, літературознавчій та перекладацькій майстерності письменника, його внеску в художню літературну скарбницю.

Максим Рильський. Життя і творчість у документах, фотографіях, ілюстраціях : [альбом] / упоряд.: Л. Д. Зінчук, С. А. Крижанівський, Б. М. Рильський, Т. Г. Хутка. - Київ : Рад. шк., 1975. - 158, [1] с.

Альбом присвячений життю і діяльності М. Т. Рильського. У ньому вміщені документи, фотографії, ілюстрації та висловлювання діячів культури і науки про видатного поета, перекладача і вченого.

Борщевський В. М. Вивчення творчості М. Рильського в школі : посіб. для вчителів / В. М. Борщевський. - Вид. 3-тє, перероб. і допов. - Київ : Рад. шк., 1970. - 223 с.

У книжці висвітлюється багатогранна діяльність поета. Подано біографічні відомості, докладно аналізує всі твори для вивчення у школі, характеризує особливості його стилю, розглядає наукові, літературно-критичні праці та переклади поета.

Білодід І. К. Поетична мова Максима Рильського : до 70-річчя з дня народж. : [моногр. дослідж.] / І. К. Білодід. - Київ : Наук. думка, 1965. - 173, [1] с.

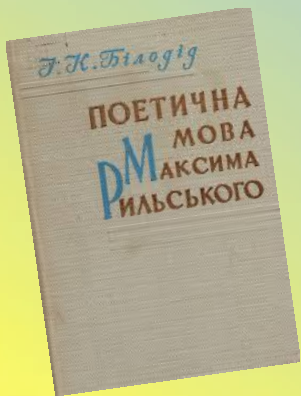
Це дослідження висвітлює формування і розвиток словесно-художнього мистецтва М. Рильського у зв'язку з історією української віршованої мови. Також схарактеризовані передові традиції культури поетичної мови в українській літературі, висвітлені висновки про культуру української поетичної мови літератури соціалістичного реалізму та спеціальні питання словесно-художньої майстерності поета. Розглянуто такі компоненти мови Рильського, як афористичність вислову, образність, ремінісценції, засоби інтимізації, ритмомелодика, крилатість слова та ін.

Вервес Г. Д. Максим Рильський в колі слов'янських поетів / Г. Д. Вервес . - Київ : Наук. думка, 1972. - 208, [3] с. : іл.

У книзі зосереджено увагу на співвідношенні традиційного й новаторського в творчості українського письменника, на специфіці його образної системи, своєрідності типізації. Тут вперше зроблена спроба визначити загальнослов'янський контекст поезії Рильського, розкрити самобутність його поетичного голосу, показати дієвість його слова в тих великих духовних пошуках, якими жило передове людство того часу.

Боровик М. Рильський і музика / М. Боровик, Т. Булат, Т. Шеффер. - Київ : Наук. думка, 1969. - 277, [2] с.

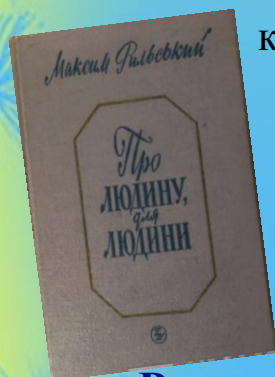
Видання розкриває багатогранний світ уподобань і талантів визначного українського діяча мистецтва і культури України М. Т. Рильського, блискучого знавця літератури й фольклору, великого поціновувача театру і кіно. З особливою любов'ю Рильський ставився до пісні та музики, про що свідчить матеріал цієї книги.

Твори Максима Рильського про літературу, мову та мистецтво:

Рильський М. Життя духовного основа : ст. й висловлювання про мову / Максим Рильський. - Київ : Просвіта, 2007. - 158 с.

Книжку складають статті й висловлювання Максима Рильського про красу, неповторність і невмирущість української мови.

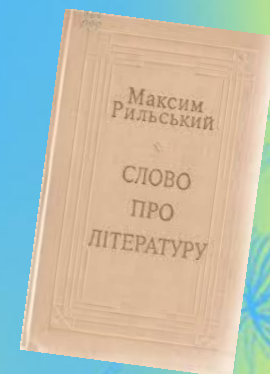

Рильський М. Про людину, для людини : ст. про літ. і мистецтво / Максим Рильський. - Київ : Рад. письменник, 1962. - 354, [1] с.

До книги увійшли літературознавчі та критичні статті видатного поета і вченого присвячені дожовтневій літературі та поетовим сучасникам.

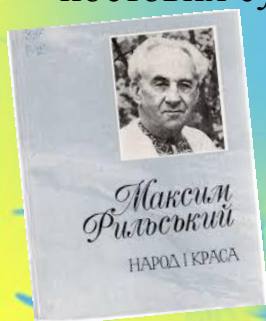
Рильський М. Слово про літературу : [літературознав. ст.] / Максим Рильський. - Київ : Дніпро, 1974. - 382, [1] с.

У виданні зібрано літературознавчі та критичні статті поета-академіка. Перший розділ "Очима дослідника" обіймає матеріали, присвячені дожовтневій літературі, в другому - "Над сторінками друзів" - зібрано критичні статті про поетових сучасників.

Рильський М. Народ і краса : збірник / Максим Рильський. - Київ : Мистецтво, 1985. - 380, [2] с.

Книга містить статті та виступи українського поета-академіка з питань мистецтвознавства, естетики, традиції і новаторства, психології творчості і художнього відображення дійсності, а також вірші, присвячені видатним діячам світової культури.

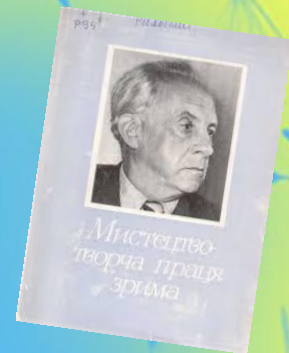

Рильський М. Наша кровна справа : ст. про літ. / М. Рильський. - Київ: Худож. літ., 1959. - 556, [1] с.

До видання увійшли статті про літературу, про українських та зарубіжних письменників, про їхнє значення у житті нашого народу.

Рильський М. Мистецтво творча праця зрима / М. Рильський. - Київ : Мистецтво, 1979. - 308, [3] с.

У збірник увійшли статті які розкривають художні погляди і думки поета, висловлені ним у поезіях, публіцистичних та критичних статтях, його роздуми про мистецтво: театр, музику, кіно, літературу, про природу художньої творчості.

Рильський М. Про мистецтво / М. Рильський. - Київ : Держ. вид-во образотвор. мистецтва і муз. літ. УРСР, 1962. - 207, [1] с.

До книги вміщено статті які розкривають художні погляди і думки поета-академіка, висловлені ним у поезіях, публіцистичних та критичних статтях, його роздуми про мистецтво.

Рильський М. Література і народна творчість / Максим Рильський. - Київ : Рад. письменник, 1956. - 215, [2] с.

У виданні розглядається використання видатними письменниками у своїх творах безсмертних пам'яток народної мудрості, зразків героїчного епосу українського народу.

Рильський М. Мистецтво перекладу : статті, виступи, нотатки / Максим Рильський. - Київ : Рад. письменник, 1975. - 340, [3] с.

Книга містить статті, виступи та нотатки з мистецтва перекладу видатного поета Максима Рильського.

Художні твори Максима Рильського у фондах бібліотеки ЖДУ ім. І. Франка

